

Από τον αναδυόμενο στο σχολικό γραμματισμό

Αργυρώ Παρασκευά

Δασκάλα, ΜΔΕΑ

argpar@otenet.gr

Η παρουσίαση αναπτύχθηκε για την πλατφόρμα
'Ταξίδι στον γραμματισμό'

Συνοπτική παρουσίαση

- ο Αναδυόμενος γραμματισμός
- ο Σχολικός γραμματισμός
- ο Λειτουργικός και ψηφιακός γραμματισμός
- ο Τεχνολογικός γραμματισμός
- ο Η γλώσσα ως 'όλο'
- ο Πολυγραμματισμοί
- ο Μέθοδοι διδασκαλίας του κώδικα της γραφής:
 - ✓ Η συνθετική
 - ✓ Η ολική
 - ✓ Η αναλυτικο-συνθετική
- ο Στάδια τυπικού γραμματισμού
- ο Χαρακτηριστικά των 'ικανών' αναγνωστών
- ο Βιβλιογραφία



Αναδυόμενος γραμματισμός

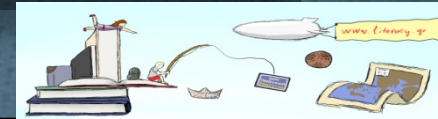
- Η θεωρία του Αναδυόμενου γραμματισμού τονίζει τη σπουδαιότητα των προγενέστερων γνώσεων και εμπειριών που οι αναγνώστες/τριες φέρουν κατά την ανάγνωση.
- Επισημαίνει ότι η κατάκτηση του γραμματισμού δεν πραγματοποιείται από μόνη της, αφού στην πραγματικότητα απαιτεί ένα περιβάλλον πλούσιο σε αναγνωστικά ερεθίσματα, και κατά συνέπεια δεν αρχίζει ούτε ολοκληρώνεται στην Α΄ Δημοτικού.
- Θεωρεί ότι η ανάπτυξη του γραμματισμού δεν λαμβάνει χώρα μόνο στο σχολικό πλαίσιο, αλλά και σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση προφορικής ή γραπτής επικοινωνίας, συνεργασίας και διάδρασης με άλλους ικανότερους μετέχοντες στο επικοινωνιακό επεισόδιο. Άρα, πρόκειται για μία όχι μόνο γνωστική, αλλά και κοινωνική διαδικασία (Anaphy & Cassell 2001).



Ο σχολικός γραμματισμός

Έχει παραδοσιακά συνδεθεί με τη διδασκαλία ανάγνωσης και γραφής, καθώς και με την ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων όπως:

- ο καλλιέργεια της λογικής σκέψης
- ο κατανόηση γραμματικών κανόνων
- ο ικανότητα διαχείρισης αφηρημένων εννοιών και υποθετικών ερωτήσεων
- ο ανάπτυξη επικοινωνιακών και άλλων διανοητικών δεξιοτήτων (Dotrens, 1966:68,170).



...όμως η μορφή του σχολικού γραμματισμού μεταβάλλεται

καθώς οι κοινωνικές ανάγκες αλλάζουν με γρήγορο ρυθμό.
Η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στη ζωή μας, απαιτεί πλέον την ανάπτυξη δεξιοτήτων γραμματισμού στις νέες τεχνολογίες.

...νέες μορφές γραμματισμού προκύπτουν



Λειτουργικός & κριτικός γραμματισμός

Λειτουργικός γραμματισμός

Οι δεξιότητες εκείνες που χρειάζεται να αναπτύξουν τα άτομα για να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της σημερινής αγοράς εργασίας.

Σκοπός της εκπαίδευσης είναι η επίτευξη των κοινωνικών στόχων και η παροχή πρόσβασης σε συγκεκριμένα είδη γραμματισμού (Baynham, 2002:22).

Κριτικός γραμματισμός

Στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των πολιτών στις λειτουργίες των κυρίαρχων μορφών γραμματισμού, καθώς και στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης απέναντί τους (Lemke:στο Reinking,1998:285).

Επισημαίνεται η ιδεολογική πλευρά των πρακτικών γραμματισμού και υποστηρίζεται ότι, όπως όλες οι χρήσεις της γλώσσας, έτσι και οι μορφές του γραμματισμού **διαμορφώνουν** αλλά και **διαμορφώνονται** μέσα από ιδεολογικές θέσεις συνδεδεμένες με μορφές κοινωνικής εξουσίας.

Έμφαση δίνεται: στην επίτευξη κοινωνικών στόχων, οι οποίοι όμως στην περίπτωση του κριτικού γραμματισμού δεν αντιμετωπίζονται ως δεδομένοι, αλλά υπόκεινται σε **κριτική ανάλυση** ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Baynham, 2002:28).



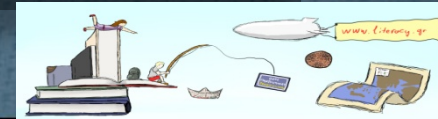
Ψηφιακός γραμματισμός - Digital Literacy

Η ικανότητα να επιτυγχάνεται βαθύτερη κατανόηση του περιεχομένου με τη χρήση εργαλείων ανάλυσης δεδομένων και επιταχυνόμενες γνωστικές διαδικασίες βασισμένες στην τεχνολογία.

Γραμματισμός και ΤΠΕ

Πέρα από τις βασικές δεξιότητες γραμματισμού, οι μαθητές/τριες χρειάζονται, επίσης, δεξιότητες για:

- ο την επικοινωνία
- ο την έρευνα
- ο την προσπέλαση και χρήση της πληροφορίας
- ο την κριτική σκέψη, σχετικά με τα μηνύματα και τη διαχείριση των νέων τεχνολογιών
- ο την κατανόηση και αξιολόγηση των δεδομένων
- ο την εξοικείωση με τον υπολογιστή ως εργαλείου συγγραφής
- ο την εξοικείωση με τα εικονίδια πλοήγησης κ.λ.π.



Ολική προσέγγιση της γλώσσας: η γλώσσα ως 'όλο' (the whole language approach) (I)

- ο Το πρόγραμμα της ολικής προσέγγισης της γλώσσας εφαρμόστηκε αρχικά σε σχολεία της Αυστραλίας σε μία απόπειρα να βελτιωθούν οι επιδόσεις παιδιών σε 'μειονεκτούντα' σχολεία.
- ο Το πρόγραμμα εγγράφεται στο πλαίσιο της Προοδευτικής Παιδαγωγικής.
- ο Τα παιδιά κατακτούν τη γλώσσα και έρχονται σε επαφή με το γραπτό λόγο μέσα από ένα περιβάλλον που είναι πλούσιο σε εμπειρίες γραμματισμού.
- ο Καλούνται, ωστόσο, να ανακαλύψουν την *αλφαβητική αρχή* μέσα από ανάγνωση κειμένων, χωρίς τη χρήση τεχνικών δραστηριοτήτων, γεγονός που τα απομακρύνει από την ουσία του γραπτού λόγου, δηλαδή την επικοινωνία.
- ο Όλες οι γλωσσικές δεξιότητες (ακουστική κατανόηση, ομιλία, ανάγνωση και γραφή) αναπτύσσονται συγχρόνως, καθώς όλα τα συστήματα της γλώσσας (λεξιλογικό, συντακτικό, γραμματικό, φωνητικό, σημασιολογικό) είναι αλληλένδετα και βρίσκονται σε αλληλεπίδραση μεταξύ τους.
- ο Μαθαίνονται, μάλιστα, με φυσικό και ευχάριστο τρόπο, όταν τα παιδιά τα προσλαμβάνουν ολοκληρωμένα, μέσα σε συμφραζόμενα που κατανοούν. Οι δραστηριότητες, λοιπόν, επικεντρώνονται σε αυθεντικά και πραγματικά γεγονότα και σε ποικίλα κείμενα.
- ο Η γλώσσα αφομοιώνεται μέσα από τη φυσική της χρήση για πραγματικούς σκοπούς.



Η γλώσσα ως «όλο» (ΙΙ)

- ο Οι προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες κάθε παιδιού αποτελούν αφετηρία για την κατάκτηση νέων γνώσεων.
- ο Τα παιδιά ενθαρρύνονται να αναλάβουν την ευθύνη της μάθησής τους και μαθαίνουν να αποδέχονται πιθανές ιδιαιτερότητες και διαφορετικότητες κάποιων παιδιών. Συνεργάζονται μεταξύ τους και σέβονται την προσφορά και τη συμβολή όλων των μελών της τάξης.
- ο Τα παιδιά γράφουν και διαβάζουν από την αρχή της διαδικασίας της κατάκτησης της γλώσσας, με κύριο στόχο να κατανοήσουν και να μεταφέρουν νοήματα. Η έμφαση, δηλαδή, βρίσκεται στο νόημα και όχι στην τυπικά σωστή γραμματικο-συντακτική μορφή της γλώσσας.
- ο Η χρήση της λογοτεχνίας είναι σημαντικός παράγοντας στη δημιουργία ευνοϊκού μαθησιακού κλίματος. Το ολοκληρωμένο και ενδιαφέρον κείμενο, ο λόγος που χρησιμοποιείται για την επίτευξη αυθεντικής επικοινωνίας, έχουν το πλεονέκτημα ότι παρέχουν πολλαπλές ενδείξεις για την κατανόηση (Μητακίδου,1994: 18-24).



Η γλώσσα ως 'όλο' (III): Τα μειονεκτήματα

- Τα αποτελέσματα μετά από μία περίοδο δοκιμής της ολικής προσέγγισης της γλώσσας σε 'μειονεκτούντα' σχολεία δεν κρίθηκαν ικανοποιητικά.
- Τα παιδιά είχαν τη δυνατότητα να μιλούν για ό,τι παρατηρούσαν να γίνεται, δηλαδή είχε αυξηθεί η κατανόηση τόσο στη γλώσσα όσο και σε άλλα μαθήματα του προγράμματος, ωστόσο δεν ήταν σε θέση να χειριστούν ικανοποιητικά την ακαδημαϊκή γνώση και γλώσσα.
- Τα κύρια προβλήματα αφορούσαν στην έμφαση στην προσέγγιση του αφηγηματικού λόγου και στην παραγνώριση άλλων μορφών λόγου και κειμενικών ειδών, όπως και την κατασκευή της μάθησης με βάση την αρχή 'το εδώ & το τώρα'.
- Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν ο αποκλεισμός από την ακαδημαϊκή γνώση και η αδυναμία χειρισμού αφηρημένων και συμβολικών ειδών λόγου.



Πολυγραμματισμοί - multiliteracies

- ο Η έννοια των **πολυγραμματισμών** (multiliteracies) υποδηλώνει την ποικιλία των μορφών κειμένου που έχουν σχέση με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων, αλλά και την ποικιλία μορφών κειμένου που παράγονται μέσα σε μια πολύγλωσση και πολυπολιτισμική κοινωνία. Δηλώνει τη γλωσσική πολυμορφία τόσο σε γεωγραφικό όσο και σε κοινωνικό -με την ευρύτερη έννοια- επίπεδο. (δες παρουσίαση 'Από τον αναδυόμενο γραμματισμό στους πολυγραμματισμούς)



Μέθοδοι διδασκαλίας του κώδικα της γραφής

Μέθοδοι διδασκαλίας του κώδικα της γραφής: Η συνθετική μέθοδος

- ο Η συνθετική μέθοδος ονομάζεται και 'αλφαβητική'.
- ο Είναι η αρχαιότερη και μακροβιότερη.
- ο Χρησιμοποιήθηκε από την αρχαιότητα έως το 16ο αι. στη Δύση, ενώ στον ελληνικό χώρο παρατάθηκε η εφαρμογή της έως το τέλος της Τουρκοκρατίας και στους πρώτους μεταπελευθερωτικούς χρόνους.
- ο Στις συνθετικές μεθόδους χρησιμοποιούνται οι φθόγγοι και τα γράμματα, που είναι αφηρημένα και εντελώς συμβατικά σύμβολα.



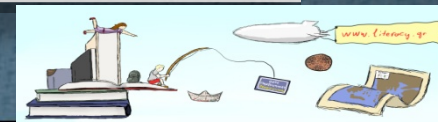
Μέθοδοι διδασκαλίας του κώδικα της γραφής: Η Ολική μέθοδος ή μέθοδος Decroly

- ο Αυτή η μέθοδος παρουσιάστηκε κοντά στα 1932 από το Βέλγο παιδαγωγό O. Decroly.
- ο Κυριάρχησε στο Βέλγιο, καθώς και σε περιοχές άλλων χωρών.
- ο Η ολική μέθοδος στηρίζεται στην ανάλυση του όλου στα μέρη που το απαρτίζουν
- ο Στο πλαίσιο μιας συζήτησης στην τάξη διατυπώνεται ένα συμπέρασμα σε πρόταση.
- ο Τα παιδιά αρχικά τη διαβάζουν μηχανικά με ολικό τρόπο.
- ο Η δασκάλα γράφει την πρόταση σε χαρτόνι και τα παιδιά τη γράφουν και μαθαίνουν να την αναγνωρίζουν ανάμεσα σε άλλες προτάσεις.
- ο Αφού τα παιδιά εξοικειωθούν με ένα σύνολο προτάσεων, κάθε πρόταση σταδιακά αναλύεται σε λέξεις, οι λέξεις σε συλλαβές και οι συλλαβές σε γράμματα.



Η διδασκαλία της ολικής: 1^η φάση

- ο Η διδασκαλία αρχίζει με τη χρήση ολοκληρωμένων φράσεων και προτάσεων που προκύπτουν από τις άμεσες καθημερινές ενέργειες και πράξεις του παιδιού.
- ο Είναι απαραίτητο ο/η μαθητής/τρια να διαβάζει και να επαναλαμβάνει τη φράση πολλές φορές με δυνατή φωνή.
- ο Οι φράσεις ή οι προτάσεις που ανακοινώνονται στις ασκήσεις παρατήρησης, γράφονται στον πίνακα, ο/η εκπ/κός τις διαβάζει και οι μαθητές/τριες τις διαβάζουν πολλές φορές.
- ο Στη συνέχεια οι ίδιες φράσεις γράφονται σε μεγάλες καρτέλες και τοποθετούνται σε πίνακα ανακοινώσεων.
- ο Από εκεί τις διαβάζουν και πάλι οι μαθητές/τριες, οι οποίοι/ες ήδη έχουν πάρει μικρές ταινίες, όπου είναι γραμμένες οι ίδιες ακριβώς φράσεις.
- ο Κάθε καινούρια φράση προστίθεται σε αυτό το καθημερινό «παιχνίδι» της τάξης, μέχρι τη στιγμή που τα παιδιά θα αναγνωρίζουν και θα απομονώνουν τις λέξεις εκείνες που συναντούν πολλές φορές.



Η διδασκαλία της ολικής: 2^η φάση

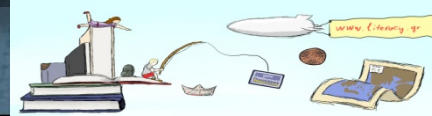
- ο Ο/η εκπαιδευτικός αναλύει τις φράσεις σε λέξεις, αρχίζοντας από τις πρώτες, οι οποίες είναι πολύ γνωστές.
- ο Οι φράσεις στις μικρές ταινίες που έχουν δοθεί στους μαθητές κόβονται σε λέξεις.
- ο Η ανάλυση αυτή στη συνέχεια θα οδηγήσει αβίαστα τους/τις μαθητές/τριες στη διάκριση των συλλαβών και των γραμμάτων.
- ο Για να γίνει ευκολότερη η αφομοίωση, ο/η εκπαιδευτικός λειτουργεί όπως στην προηγούμενη φάση, με καθημερινό «παιχνίδι».
- ο Διαρκεί άλλους δύο μήνες, περίοδος που διασφαλίζει την πραγματική εμπέδωση της ύλης απ' όλα τα παιδιά, χωρίς να τους κουράζει η επανάληψη.



Η διδασκαλία της ολικής: 3^η φάση

Στην τρίτη και τελευταία φάση, η οποία διαρκεί ως το τέλος, ο/η εκπαιδευτικός ασχολείται με τη **σύνθεση φράσεων**.

- ο Καθοδηγεί τους/τις μαθητές/τριες να συνθέσουν προτάσεις με τη βοήθεια των γνωστών λέξεων στην αρχή και στη συνέχεια με τη χρήση συλλαβών και γραμμάτων.



Μειονεκτήματα της ολικής μεθόδου - Συζήτηση

- ο Η υπερφόρτωση του/της μαθητή/τριας με λέξεις, προτάσεις ή κείμενα (πρέπει να αποφεύγεται η επανάληψη γνωστών λέξεων μέσα στις προτάσεις ή η δημιουργία νέων προτάσεων από γνωστές λέξεις).
- ο Το «μάντεμα» των λέξεων εμποδίζει τη σταθερή και ασφαλή ανάγνωση. Ο ρυθμός της ανάγνωσης πρέπει να γίνεται με μέτρο.

Η μέθοδος αυτή, αν και ποτέ δεν εφαρμόστηκε σε όλα τα σχολεία της ελληνικής επικράτειας (κυρίως χρησιμοποιήθηκε σε πειραματικά και ιδιωτικά σχολεία), απορρίφθηκε για τρεις κυρίως λόγους:

- ο γιατί τα παιδιά έρχονταν σε επαφή με κείμενα που δεν είχαν λογοτεχνική αξία,
- ο γιατί το τι θα μάθαιναν τα παιδιά εξαρτιόνταν από την ίδια την εκπαιδευτικό
- ο γιατί η χρησιμοποίηση πολλών υλικών την καθιστούσε αντιοικονομική σε περιόδους οικονομικής ύφεσης για τη χώρα (Κανταρτζή, 1994: 44-50).

Ωστόσο, κάποιοι από αυτούς τους λόγους έχουν πλέον εκλείψει (π.χ. η χρήση αποκλειστικά λογοτεχνικών κειμένων για τη διδασκαλία της γλώσσας) και νέες προσεγγίσεις της ολικής μεθόδου κάνουν την επανεμφάνισή τους σε διάφορες χώρες της Ευρώπης. Η συζήτηση, άλλωστε, για την καλύτερη μέθοδο για την πρώτη ανάγνωση και γραφή παραμένει πάντα ανοικτή.

Παρότι η ολική συνιστά μια οργανωμένη μέθοδο για την προσέγγιση της πρώτης ανάγνωσης και γραφής και όχι μία αξιοποίηση των δαισθητικών και τυχαίων εμπειριών του κάθε παιδιού, σύγχρονες προσεγγίσεις προτείνουν την εκμετάλλευση αυτών των γνώσεων και εμπειριών για την κατάκτηση του γραπτού λόγου .



Μέθοδοι διδασκαλίας του κώδικα της γραφής: Η Αναλυτικο-συνθετική μέθοδος

- ο Εφαρμόστηκε αρχικά στη Γερμανία από τα μέσα του 19ου αι. από τους Otto Kramer και Lehmsick.
- ο Στην αναλυτικο-συνθετική μέθοδο τα παιδιά, αφού διδαχτούν κάποια γράμματα, αναλύουν λέξεις, οι οποίες σχηματίζονται από αυτά τα γράμματα, σε συλλαβές και γράμματα, και στη συνέχεια τα συνθέτουν, φτιάχνοντας πάλι συλλαβές και λέξεις (Κανταρτζή, 1999:59-69).



Η διδασκαλία της αναλυτικο-συνθετικής: Το προγραφικό & προαναγνωστικό στάδιο

Προτού να αρχίσουν να διδάσκονται τα γράμματα, τα παιδιά, για κάποιο χρονικό διάστημα, εξοικειώνονται σταδιακά με το σχολικό περιβάλλον,

- ο ιχνογραφούν
- ο ζωγραφίζουν
- ο κάνουν διάφορες γραμμές που είναι σχετικές με τη μορφή των γραμμάτων, για να εξοικειώνονται με τη γραφή

Ταυτόχρονα, γίνεται ενεργοποίηση των παιδιών στο χώρο της προφορικής επικοινωνίας (διαρκεί ένα πενήθημερο, δε χρησιμοποιείται κανένα βιβλίο).

Στο στάδιο αυτό επιδιώκεται:

- ο παιδαγωγική επαφή με τα παιδιά
- ο ανάπτυξη φιλικών σχέσεων
- ο παρότρυνση για έκφραση (δεν τα διορθώνουμε αν εκφράζονται με παραλλαγές της κοινής νεοελληνικής γλώσσας, ενώ εμείς εκφραζόμαστε χρησιμοποιώντας την κοινή νεοελληνική)
- ο οργάνωση παιχνιδιών δραματοποίησης

Σε αυτή τη φάση ο/η εκπαιδευτικός στοχεύει στην άσκηση της προσοχής, της αντιληπτικότητας και στην ενίσχυση της προφορικής έκφρασης μέσα από το παιχνίδι, τις προφορικές γλωσσικές δραστηριότητες και τις δραματοποιημένες καταστάσεις.



Η διδασκαλία της αναλυτικο-συνθετικής μεθόδου: Το στάδιο της ανάλυσης

- ο Οι μαθητές/τριες και ο /η εκπαιδευτικός καταλήγουν σε μια φράση, που σχεδόν περικλείει όλο το νόημα του μικρού κειμένου, δηλαδή μιας μικρής ιστορίας, που περιέχει οπωσδήποτε την **πρότυπη λέξη**, η οποία είναι η κυρίαρχη.
- ο ο /η εκπαιδευτικός δείχνει τη λέξη γραμμένη σε χαρτόνι, όπου με ξεχωριστό χρώμα εμφανίζεται το νέο γράμμα.
- ο βοηθάει τα παιδιά να βρίσκουν τις φωνές (συλλαβές) στις οποίες χωρίζεται η λέξη. Αυτές γράφονται στον πίνακα χωριστά, κάτω από τη λέξη που είναι γραμμένη από πριν κι αυτή στον πίνακα.
- ο Έπειτα οι μαθητές/τριες χωρίζουν τις συλλαβές σε «φωνούλες» (φθόγγους) και καταγράφονται κι αυτές από κάτω.



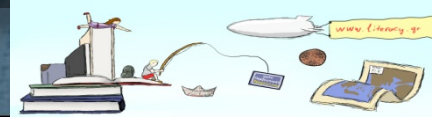
Η διδασκαλία της αναλυτικο-συνθετικής μεθόδου: Το στάδιο της σύνθεσης

- ο Το άλλο βήμα είναι η σύνθεση, κατά την οποία γίνεται η επαναφορά από το γράμμα στις λέξεις, που αποτελούν σημεία αφετηρίας και κατάληξης. Το νέο γράμμα ενώνεται σε συλλαβές με άλλα γνωστά, ενώνονται τέτοιες συλλαβές σε λέξεις κλπ.
- ο Αυτή η μέθοδος στηρίζεται στην ανάλυση και τη σύνθεση λέξεων και γι' αυτό λέγεται αναλυτικο-συνθετική.



Μειονεκτήματα της αναλυτικο-συνθετικής μεθόδου

- Σε αντίθεση με την ολική μέθοδο, η αναλυτικο-συνθετική μέθοδος έχει πιο άμεσα αποτελέσματα ως προς τον χρόνο που χρειάζεται για να αρχίσουν τα παιδιά να διαβάζουν αυτόνομα.
- Ωστόσο, η αναλυτικο-συνθετική μέθοδος έχει συχνά επικριθεί, διότι ένας αριθμός παιδιών που μαθαίνουν ανάγνωση με αυτόν τον τρόπο οδηγούνται σε ένα διαρκή συλλαβισμό.
- Επίσης, στην αναλυτικο-συνθετική η έμφαση δίνεται κυρίως στην κατάκτηση του μηχανισμού της ανάγνωσης. Γι' αυτό, ομάδα ερευνητών θεωρεί ότι απομακρύνει τα παιδιά από την κατανόηση του περιεχομένου των κειμένων και δίνει έμφαση στη διαδικασία της ανάγνωσης καθώς, σύμφωνα με τους υπέρμαχους της αναλυτικο-συνθετικής μεθόδου, εάν το παιδί κατακτήσει το μηχανισμό θα μπορέσει να τον εφαρμόσει σε κάθε περίπτωση.
- Οι διχογνωμίες στην ερευνητική και εκπαιδευτική κοινότητα παραμένουν σε ό,τι αφορά την μάθηση της γλώσσας με απώτερο σκοπό την κατανόηση κειμένων ή την ταυτόχρονη εξυπηρέτηση και των δύο αναγκαιοτήτων, δηλαδή την κατάκτηση του μηχανισμού με ουσιαστική πρόσβαση στο περιεχόμενο των κειμένων.



Στάδια τυπικού σχολικού γραμματισμού

Πρώιμοι αναγνώστες

Στην πρώτη δημοτικού τα περισσότερα παιδιά θεωρούνται *πρώιμοι αναγνώστες*

- ο Κατακτούν στρατηγικές ανάγνωσης και διαβάζουν επιλεγμένα εικονογραφημένα κείμενα
- ο Εργάζονται συστηματικά στην ενσυνείδητη επεξεργασία γραμμάτων
- ο Μαθαίνουν κάποιες λέξεις ολικά
- ο Αξιοποιούν τις νοηματικές, συντακτικές και γραμματικές δομές του κειμένου και την προηγούμενη γνώση τους σε περιορισμένη βάση.

Πρώιμες στρατηγικές

- ο Συχνά τα παιδιά προσπαθούν να ανακαλέσουν στη μνήμη τους ό,τι έχει γραφεί ή να χρησιμοποιήσουν μια εικόνα που συνοδεύει το κείμενο για να διαβάσουν αντί να χρησιμοποιήσουν γράμματα. (Kamberelis & Sulzby, 1988; Snow, Burns, & Griffin, 1998).



**Οι ικανοί αναγνώστες
κατέχουν τις παρακάτω κατηγορίες
χαρακτηριστικών**



1. Ικανότητες αποκωδικοποίησης γραπτών κειμένων

- ο Κατανόηση της έννοιας «λέξη», της αρχής και του τέλους της
- ο Κατανόηση της έννοιας «ήχος», απ' τους οποίους απαρτίζεται η λέξη
- ο Κατανόηση ότι οι ελληνικές λέξεις διαβάζονται από τα αριστερά προς τα δεξιά και οι γραμμές του κειμένου από πάνω προς τα κάτω
- ο Ικανότητα κατανόησης πολλών λέξεων σε ένα γραπτό κείμενο
- ο Ικανότητα προφοράς και αποκωδικοποίησης λέξεων
- ο Ικανότητα σύνδεσης της σημασίας μιας λέξης με το νόημα του κειμένου στο οποίο βρίσκεται
- ο Ικανότητα σύνδεσης του νοήματος του κειμένου με την προϋπάρχουσα γνώση
- ο Ικανότητα αναγνώρισης της κυριολεκτικής & μεταφορικής σημασίας των λέξεων
- ο Ικανότητα σύνδεσης του νοήματος του κειμένου με πραγματικές ή φανταστικές καταστάσεις της ζωής



2. Ικανότητες σύνδεσης γραφής, ακρόασης και ομιλίας με την ανάγνωση

- ο Κατοχή εκφραστικού λεξιλογίου ομιλίας και γραφής
- ο Εξοικείωση με αυξανόμενης δυσκολίας και περιπλοκότητας μορφές γλώσσας και ικανότητα εφαρμογής τους στη γραφή, την ομιλία και την ανάγνωση.
- ο Εννοιολογικό εμπλουτισμό μέσω της εμπειρίας και θεμελίωση γνωστικών βάσεων, που θα χρησιμοποιηθούν ως υπόβαθρο στη γραφή και ανάγνωση.
- ο Πρόοδο στην ορθογραφική γνώση, στην προφορά και στον ορθογραφικό χαρακτήρα
- ο Επαφή με λογοτεχνικές μορφές και τάση για ανάγνωση που να αποσκοπεί στην ευχαρίστηση



3. Γνωστικά, προσωπικά χαρακτηριστικά

- ο Ικανότητα αφαιρετικής - συμβολικής σκέψης
- ο Ικανότητα πρόσκτησης νέων πληροφοριών, ένταξής τους σε προϋπάρχοντα σχήματα και δημιουργία καινούριων
- ο Ικανότητα καθαρής μεταγραφής της σκέψης σε ομιλία και γραπτό λόγο
- ο Ικανότητα κριτικής σκέψης και διευθέτησης αμφίβολων καταστάσεων και αυτοκριτικής
- ο Ικανότητα δημιουργικής σκέψης
- ο Διαρκής προσπάθεια κατανόησης των γεγονότων, της ζωής, των κοινωνικών και ιστορικών απαιτήσεων



Βιβλιογραφία (I)

- o Ananny, M. (2002). Supporting children's collaborative authoring: Practicing written literacy while composing oral texts. *Computer-Supported Collaborative Learning Conference, Boulder, CO.*
- o Baynham, Mike. (2002). *Πρακτικές Γραμματισμού.* Αθήνα: Μεταίχιμο
- o Bransford, T.D., Brown, A.L., and Cocking, R.R. (Eds.), (1999). *How People Learn: Brain, Mind, Experience and School.* National Academy Press.
- o Cope, Bill & M. Kalantzis, eds (1993). *The Powers of Literacy: a Genre Approach to teaching Writing.* London: Falmer Press.
- o Κανταρτζή, Ε. (1999). Ιστορία των Ελληνικών Αλφαβηταρίων. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 104, 59-69
- o Κανταρτζή, Ε. (1994). Ιστορία των Ελληνικών Αναγνωστικών Βιβλίων (Α' & Β' μέρος). *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 75, (30-34) & 76 (σελ. 44-50)
- o Κεφαλληναίου, Ε.(1999), Αλφαβητάριο- Ελληνικά αλφαβητάρια, Αθήνα:Καθημερινή



Βιβλιογραφία (II)

- Kress, G. (1998), Multimodality, στο The New London Group. *Multiliteracies: Literacy learning and design of social futures*. London
- Μητακίδου, Χ. (1994). Η γλώσσα ως όλο. *Ανοιχτό σχολείο*, (49): 18-24
- Μητακίδου, Χ. (1994). Η γλώσσα ως όλο. *Ανοιχτό σχολείο*, (50): 18-20.
- Παπούλια-Τζελέπη Π., (1993). Η ανάπτυξη του γραμματισμού στο ελληνικό γραφημικό σύστημα: Η αναγνώριση συμπεριφορών γραμματισμού. *Γλώσσα*, (30): 5-18.
- Πόρποδας, Κ. (2002). *Ανάγνωση*. Αθήνα: Αυτοέκδοση
- Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2004). *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας. Ολική Προσέγγιση. Τόμος Α'.* Αθήνα: Έκδοση συγγραφέων.

